משנה · אחרונים · עיקר תוספות יום טוב · סדר טהרות

עיקר תוספות יום טוב על משנה טבול יום

משולם בן יואל כץ, רבי יום טוב ליפמן הלר הלוי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

עיקר תוספות יום טוב על משנה טבול יום

משולם בן יואל כץ, רבי יום טוב ליפמן הלר הלוי

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/עיקר-תוספות-יום-טוב-על-משנה-טבול-יום/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה 38-202611161024v של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
משנה א 4
משנה ג 4
משנה ד 4
משנה ה 4
פרק ב 4
משנה א 4
משנה ג 5
משנה ז 5
משנה ח 5
פרק ג 5
משנה א 5
משנה ב 5
משנה ג 6
משנה ד 6
משנה ו 6
פרק ד 6
משנה א 6
משנה ב 6
משנה ג 6
משנה ה 6
משנה ו 7
משנה ז 7

פרק א

משנה א

א הַר"שׁ. וְנָקַט טְבוּל יוֹם, מִשּׁוּם רְבוּתָא דְּבֵית שַׁמַּאי. מַהֲרַ"ם. וְהַרַמְבַּ"ם לֹא חִלֵּק בֵּינֵיהֶן. וְנִרְאֶה לִי דְּכָךְ נִשְׁאֲלוּ בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ חִלּוֹת בְּפָנֵי עַצְמָם כוּ':

ב וּמִדְּלֹא כָּתַב הִלְכָתָא כְּמַאן, נִרְאֶה דְּסָבִירָא לֵיהּ דְּלֹא פָּלֵיג רַבִּי יְהוּדָה, אֶלָּא קַבָּלָה הָיְתָה בְּיָדוֹ דִּבְהָא נַמִי פְּלִיגִי, וְתַנָּא קַמָּא לֹא שְׁמִיעַ לֵיהּ. מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּמִשְׁנָה ב', דְּתַנָּא קַמָּא נָחֵית לְמִין קְטָנִיּוֹת וְלֹא תָּנֵי שֶׁל טוֹפַח, מַשְׁמַע דִּפְלִיגִי:

ג וּבְרַמְבַּ"ם מַשְׁמַע, דְּקַלּוֹת, אוֹתָן שֶׁהֵן מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים:

משנה ג

ד **קָטָן**. וְשִׁעוּרוֹ נִרְאֶה שֶׁהוּא לְפִי רְאוּת עֵינֵי הֶחָכָם הַמּוֹרֶה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ה **פָּחוּת כוּ'**. לְהַרַמְבַּ"ם קָאֵי נַמִי אַמַּסְמֵר:

משנה ד

ו **יָתֵר**. יֵשׁ לוֹמַר דְּהָכִי קָאָמַר, כְּאֶצְבַּע נַעֲשָׂה כְּיָתֵר מֵאֶצְבַּע וְאֵינוֹ חִבּוּר. מַהֲרַ"ם. אִי נַמִי, כְּאֶצְבַּע הָוֵי חִבּוּר בִּשְׂאָר טֻמְאוֹת וְלֹא הָוֵי חִבּוּר בְּטְבוּל יוֹם. מוהרר"ו וורמיז"א. וְאָתֵי שַׁפִּיר הַדִּיּוּקִים דְּלֹא לִיקְשׁוּ אַהֲדָדֵי:

משנה ה

ז **הַשְּׁעָרָה כוּ'**. וְהָא דְּדָרְשִׁינַן שְׂעָרָה בִּקְלִפָּתָהּ, מִשּׁוּם שְׂאָר טֻמְאָה לְרַבָּנָן נַקְטַהּ. הַר"שׁ. וּמַהַרַ"ם כָּתַב, וְשֶׁמָּא הָכָא אֵירֵי בְּקִלְפָּה הַחִיצוֹנָה דְּרִגִילוּת לְהָסִיר אוֹתָהּ קֹדֶם זְרִיעָה, וּלְהָכִי לָא חָשִׁיבָא שׁוֹמֵר מִדְּאוֹרַיְתָא, אֶלָּא דְּרַבָּנָן גָּזְרוּ אַטּוּ קְלִפָּה פְּנִימִית, וּבְטְבוּל יוֹם לֹא גָּזְרוּ. וּלְרַבִּי מֵאִיר לֹא גָּזְרוּ כְּלָל. וְלִדְבָרָיו מַתְנִיתִין מִפָּרְשָׁא לְעֵנְיַן חִבּוּר:

ח **הַתִּיאָה כוּ'**. מִינֵי זְרָעִים הֵן. וְאַשָּׁאֵינָן קְלוּפִים קָיְמוּ. מַהַרַ"מ:

ט וְקֻשָּׁה, דְּהָא כֻּלֵּיהּ פִּרְקִין וַדַּאי בְּשֶׁל תְּרוּמָה מַיְירִי, וְלָמָּה דַּיֵּק הָכָא לְפָרוֹשֵׁי הָכִי:

פרק ב

משנה א

א דִּלְחֻלִּין טָהוֹר לְגַמְרֵי. וְלַקֹּדֶשׁ מְטַמֵּא. הַר"שׁ:

ב דְּאֵין לְפָרֵשׁ קַלִּין רִאשׁוֹן, דְּאֵין לְךָ בַּעַל חַי טָמֵא שֶׁמַּשְׁקִין יוֹצֵא מִמֶּנּוּ שֶׁהוּא רִאשׁוֹן. וְאִם תֹּאמַר, לֵימָא קַלִּין שֶׁרֶץ וְזָב, וַחֲמוּרִין מֵת שֶׁהוּא אַבִי אָבוֹת הַטֻּמְאָה. אָמְרוּ בַּגְּמָרָא, דְּבַמֵּת לֹא גָּזְרוּ רַבָּנָן בְּמַשְׁקִין (חוּץ מִדָּמוֹ דְּבָהֲדָיְא כְּתִיב) דִּבְדִילֵי מִנַּיהּ, אֲבָל זָב דְּלֹא בְּדִילֵי מִנַּיהּ, גָּזְרוּ עַל הַמַּשְׁקִין שֶׁלּוֹ לִהְיוֹת תְּחִלָּה, חוּץ מִמַּעְיְנוֹתָיו שֶׁהֵן מִדִּבְרֵי תּוֹרָה וְהֵן אַב הַטֻּמְאָה:

משנה ג

ג **וְהַשּׁוּם וְהַשֶּׁמֶן**. דֶּרֶךְ לְדוּךְ הַשּׁוּם בְּשֶׁמֶן וְייטַב בּוֹ הַתַּבְשִׁיל. הָרַמְבַּ"ם. וְאָתֵי שַׁפִּיר דְּתָנֵי הָכָא לֹא פָּסַל אֶלָּא מַגָּעוֹ וּלְקַמָּן תָּנֵי אֶלָּא שֶׁמֶן, וְגַם לְקַמָּן תָּנֵי שֶׁהַשֶּׁמֶן צָרִךְ וְהָכָא לֹא תָּנֵי, וְדָקְדֵּק הָרַ"שׁ מִכָּל זֶה דְּהָכָא לֵיתָא לַשֶּׁמֶן בְּעֵין. וּבְפֵרוּשׁ הָרַמְבַּ"ם נִיחָא, דְּהָא הַשֶּׁמֶן מִתְעָרֵב עִם הַשּׁוּם וְאֵינוֹ צָרִךְ, לְכָךְ לֹא תָּנֵי וְאִם הָיָה הַשֶּׁמֶן מְרֻבֶּה כְּמוֹ דְּתָנֵי הַשּׁוּם. שֶׁהַשֶּׁמֶן מִתְעָרֵב עִם הַשּׁוּם. וְהָא דְּנָקַט בְּרֵישָׁא שֶׁמֶן, דִּבְּרוּ בַּהֹוֶה:

ד וְנִרְאֶה, דְּדַוְקָא לְחֲמָרָא סְבִירָא לֵיהּ הוֹלְכִין אַחַר הָרֹב, וְאַמַּקְפָּה שֶׁל חֻלִּין קָאֵי, וְלֹא אָרֵישָׁא לְהָקֵל. וְיֵשׁ לוֹמַר נַמִּי דְּמִשּׁוּם דְּרַבִּי יְהוּדָה קָאֵי אַשֶּׁל תְּרוּמָה, לְהָכִי פֵּרֵשׁ בַּתְּרוּמָה, וְהוּא הַדִּין אִפְּכָא:

משנה ז

ה **טָמֵאָה**. וְצָרִיךְ עִיּוּן דַּהֲוָה לֵיהּ לְמִתְנֵי פְּסוּלָה:

ו וְצָרִיךְ לְחַלֵּק, דְּלֹא אָמְרִינַן בְּסִיס וְנִמְשָׁךְ אֶלָּא בְּמִפֵּיהּ וּמִשּׁוּלֶיהָ, הוֹאִיל וְהַכֹּל הוּא בְּסִיס אוֹ נִמְשָׁךְ. מַה שֶּׁאֵין כֵּן מַהַצְּדָדִין אַף עַל פִּי שֶׁמַּה שֶּׁלְּמַטָּה הוּא בְּסִיס וּמַה שֶּׁלְּמַעְלָה נִמְשָׁךְ, הוֹאִיל וְאֵין הַכֹּל שָׁוֶה אֵינוֹ חִבּוּר כְּלָל. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ז וּלְשׁוֹן הָרַ"שׁ, לָא חָשִׁיב חִבּוּר לְמַה שֶּׁבַּכֵּלִים כְּמוֹ מַה שֶּׁבְּצִדָּהּ. וְנִרְאֶה שֶׁכֵּן צָרִיךְ לִהְיוֹת נַמִּי בְּהָרַ"ב:

ח וְקָשֶׁה, דְּהָא סְתָמָא קָתָנֵי דְּנִצּוֹק אֵינוֹ חִבּוּר, וְגַם בְּמַתְנִיתִין דִּלְקַמָּן מְטַהֲרִין אֲפִלּוּ בְּאַב הַטֻּמְאָה וּמִטַּעַם דְּאֵינוֹ חִבּוּר. וְדוֹחַק לְהַעֲמִידָהּ בִּכְגוֹן דְּהַנָּהוּ דְּמִשְׁנָה ט' וְי' פֶּרֶק ה' דְּמַכְשִׁירִין. וְצָרִיךְ עִיּוּן:

משנה ח

ט וְאַף דְּטָבוּל יוֹם נַמִּי פּוֹסֵל אוֹתָם וּפוֹסֵל לְכָל מַה שֶּׁבַּחֲבִית, נָקַט אַב הַטֻּמְאָה, לְרִבּוּתָא דְּסֵיפָא, אִם נָגַע בַּאַבְעְבּוּעַ לֹא נִטְמְאוּ מַשְׁקִין אַף עַל פִּי שֶׁהוּא אַב הַטֻּמְאָה. כֶּסֶף מִשְׁנָה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ג

משנה א

א **בַּגָּדוֹל כו'**. וְאַף עַל פִּי שֶׁאִם אוֹחֵז בַּקָּטָן אֵין הַגָּדוֹל עוֹלֶה עִמּוֹ, אֲפִלּוּ הָכִי הָוֵי חִבּוּר. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב וְתוֹסְפוֹת חֲדָשִׁים:

משנה ב

ב דְּאִם אֵינָהּ טְרוּפָּה אֵינָהּ חִבּוּר, שֶׁהִיא נִשְׁמֶטֶת וְהוֹלֶכֶת לְכָאן וּלְכָאן. הָרַאֲבַ"ד:

משנה ג

ג הָרַ"שׁ. כְּלוֹמַר, שֶׁהַתְּרוּמָה נִפְסֶלֶת בְּטָבוּל יוֹם, וְאִם נָגַע כוּ':

משנה ד

ד **מַגָּעוֹ**. וְלֹא מִבַּעְיָא בְּדָמוּעַ דְּרַבָּנָן, אֶלָּא אֲפִלּוּ בְּנִתְחַמְּצָה בִּשְׁאוֹר שֶׁל תְּרוּמָה. וּמִדְּאוֹרַיְתָא טַעַם כְּעִקָּר, מִכָּל מָקוֹם בַּתְּרוּמָה הָא לֹא נָגַע. הָרַ"שׁ, וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ו

ה **כֹּל כוּ**'. מַשְׁמַע דְּתַרְתֵּי בָּעֵינַן. וּבְסֵיפָא מַשְׁמַע דִּבְרוֹצָה לְמֹץ לְחוּד סַגֵּי. וְהָרַמְבַּ"ם הֶעְתִּיק בִּשְׁנֵיהֶם וְכֹל בָּוֵי"ו:

ו וְאִם תֹּאמַר, הָא מַרִישָׁא שָׁמְעִינַן לַהּ דְּטָהוֹר שֶׁנָּגַס. וְיֵשׁ לוֹמַר, דְּמַרִישָׁא הָווּ אֲמֵינָא שֶׁאוֹכֵל דָּבָר יָבֵשׁ, אֲבָל זֵיתִים וּתְמָרִים לֹא, קָא מַשְׁמַע לָן. מַהֲרַ"ם:

ז **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים כוּ**'. חֲכָמִים הַיְינוּ תַּנָּא קַמָּא, אֶלָּא סַעֲמָא קָאָמְרִי. וְזֶה לְשׁוֹן מַהֲרַ"ם, מִשּׁוּם דְּרַבִּי מֵאִיר מַיְתֵי רְאָיָה שֶׁבְּזֶה הַלָּשׁוֹן קַבֵּל שֶׁמַּשְׁקִין כוּ', וּטְבוּל יוֹם נַמִּי אִקְּרִי טָמֵא, וּמְהַדְּרֵי לֵיהּ רַבָּנָן אַדְּרַבָּה מִשָּׁם רְאָיָה לְדִידָן, דִּטְבוּל יוֹם לֹא אִקְּרִי טָמֵא:

פרק ד

משנה א

א פֵּרוּשׁ, לְעִנְיַן שֵׁנִי שֶׁעוֹשֶׂה שְׁלִישִׁי. דְּהָא לֹא מַשְׁכַּחַת רְבִיעִי בַּתְּרוּמָה, וּלְמַאי נַפְקָא מִנַּהּ נָקֵט שְׁלִישִׁי:

משנה ב

ב כְּלוֹמַר, אֵצֶל הָעִסָּה. וּלְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם, וְתַשִּׁים הַכְּלִי עִם הָעִסָּה בִּכְלִי אֶחָד:

ג לְעֵיל מִשְׁנָה א' הָווּ לֵיהּ לְפָרֵשׁ הָכִי. אֶלָּא דְּהַדְּ מַתְנִיתִין בַּגְּמָרָא מְפָרֵשׁ עֲלַהּ דְּשָׁאנֵי טְבוּל יוֹם:

משנה ג

ד הָרַ"שׁ. וּמַהֲרַ"ם כָּתַב, דְּלֹא תֵּימָא דְּאָסוּר שֶׁמָּא תִּשְׁכַּח וְתִקְרָא לָהּ שֵׁם בָּעֲרֵבָה, דְּיוֹתֵר הִיא נִזְכֶּרֶת טָמְאַת עַצְמָהּ מִטָּמְאַת עֲרֵבָה:

משנה ה

ה וּמִירֵי שֶׁהֵן בְּיָדוֹ. דְּאִלּוּ בְּיַד עַם הָאָרֶץ, הָא אֵין מוֹסְרִין לְעַם הָאָרֶץ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֶלָּא דְּמַאי. וְקָשָׁה, לְפִי הַסְּבָרָא טְפֵי אִיכָּא לְמֵימַשׁ בְּפֵרוֹת מִבְּמָעוֹת דְּלֵיתַנְהוּ אֶלָּא עַל יְדֵי חִלּוּל. וְיֵשׁ לוֹמַר, דִּבְפֵרוֹת כֵּיוָן דְּאֵין רְגִילִין לְזַלְזֵל בָּהֶם, אִלּוּ הָיוּ שֶׁל מַעֲשֵׂר הָיוּ אוֹמְרִים כְּבָר הֵם

מַעֲשֵׂר וְאֵין לְחַלֵּל בָּהֶם, מִצַּד שֶׁהוּא זִלְזוּל בַּמַּעֲשֵׂר, אַף דְּלֹא גְּמִירֵי הַדִּין דְּאֵין לְחַלֵּל מַעֲשֵׂר בְּמַעֲשֵׂר. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ו

י הָרַ"שׁ מֵהַתּוֹסָפְתָּא. וַאֲנִי דְקַדַּקְתִּי שָׁם, וְנִרְאֶה לִי יוֹתֵר דְּלֹא קָאֵי אֶלָּא אַמִּשְׁנָה זוֹ, וּכְמוֹ שֶׁהִיא שְׁנוּיָה בְּמַסֶּכֶת כֵּלִים [פֶּרֶק י"ג מִשְׁנָה ז'], דְּהָתָם עִקָּר, וְהָכָא אַגַּב גְּרָרָא. וְהָרַמְבַּ"ם כָּתַב, שֶׁנִּשְׁנֵית מִשְׁנָה זוֹ כָּאן מִשּׁוּם דָּבָר חָדָשׁ שֶׁבָּהּ דְּדָמְיָא לְהַקּוֹדֵם, חָזְרוּ לוֹמַר כוּ'. (וּמִשְׁנָיוֹת דִּלְעֵיל נִשְׁנוּ בְּפֶרֶק זֶה, שֶׁהֵם גַּם כֵּן עִנְיְנֵי תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת):

משנה ז

יא הָרַ"שׁ. וְקַשֶּׁה, מַאי טַעֲמָא דְּרַבָּנָן, דְּהָא פִּיו וְלִבּוֹ שָׁוִין בָּעֵינַן. וְנִרְאֶה לִי, דְּהַיְנוּ דְּדַיֵּק הָרַ"ב וְכָתַב וְשָׁכַח, דְּוַדַּאי אִם הָיָה בְּלִבּוֹ בְּשָׁעָה שֶׁתּוֹרֵם דְּאַף רַבָּנָן לֹא פְּלִיגִי, וְכִי פְּלִיגִי כְּשֶׁשָּׁכַח בְּשָׁעָה שֶׁתּוֹרֵם, וְסָבַר רַבִּי יוֹסֵי דַּאֲפִלּוּ הָכִי הוֹאִיל וּבְדַעְתּוֹ הָיָה קֹדֶם לָכֵן, אַף עַל פִּי שֶׁעַכְשָׁיו שָׁכַח, אֲזִלִינַן בָּתַר דַּעְתּוֹ דְּמַעִקְּרָא. וְכָתַב עוֹד הָרַ"שׁ, אִי נַמִּי, חָכָם וּבַר דַּעַת שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁרָאוּי לְהַתְנוֹת עַל כָּךְ. עַד כָּאן. וְזֶה נִרְאֶה יוֹתֵר. דְּאִלּוּ הָיָה בְּדַעְתּוֹ כוּ', מוֹדוּ רַבָּנָן דְּאָזְלִינַן בָּתַר דַּעְתּוֹ דְּמַעִקְּרָא. וְרַבִּי יוֹסֵי סְבִירָא לֵיהּ, דְּחָכָם כוּ' אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הָיָה בְּדַעְתּוֹ כְּלָל, לֵב בֵּית דִּין מַתְנֶה. אֲבָל עַל מִי שֶׁאֵינוֹ בַּר דַּעַת אֵין תְּנַאי בֵּית דִּין מוֹעִיל לוֹ: